

Engelli Bireylere Yönelik Eğitim Bakım ve Rehabilitasyon Hizmetleri

Prof. Dr. Tevhide KARGIN
Özel Parla Özel Eğitim Merkezi

Hafif-orta derecedeki özel gereksinimli çocukların büyük bir çoğunluğu eğitimlerini kaynaştırma / bütünleştirme ortamlarında sürdürmektedirler.

Özel gereksinimli bireyler bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal alanlardaki gelişimleri akranlarına göre farklılıklar gösteren, bu farklılıkları nedeniyle de özel eğitime, özel olarak yetiştirilmiş personele, özel olarak hazırlanan program ile araç – gerece ihtiyaç duyan bireylerdir.

Özel gereksinimli bireyler engelden etkilenme derecelerine göre birbirinden farklı özellikler gösterirler. Alanda çalışan profesyoneller bu bireyleri gruplamak için hafif derecede, orta derecede ve ağır derecede

de gibi bir takım sınıflama sistemleri kullanmışlardır. Kullanılan sınıflama sistemleri genellikle uluslararası kuruluşlar tarafından oluşturulan sistemlerdir ve her ülkenin kendi sağlık ve eğitim sistemine göre sınıflamalar oluşturmaktadır. Özel gereksinimli bireylere sunulacak hizmetler ise bu gruplama ve sınıflamalara göre birbirinden farklılık gösterir. Hafif orta derecede yetersizlikten etkilenen özel gereksinimli bireyler için sunulacak hizmetler daha çok eğitim ile mesleki ve toplumsal yaşama katılım sağlama şeklinde olurken; ağır derecede ye-

Engelli bireylerin yararlanabileceği yüzme havuzu, spor salonu, parklar, iş ve meslek edindirme kursları gibi sosyal ortamlar yok denecek kadar azdır.

sahip olmamaları ve öğretmene yardımcı destek personelin olmayışı kaynaştırma/ bütünleştirmeden beklenen yararı da sağlamaktan uzaktır.

tersizlikten etkilenen bireyler için bakım ve rehabilitasyon hizmetleri öne çıkmaktadır. Buna göre özel gereksinimli bireylere yönelik gerçekleştirilmesi gereken hizmetler aşağıda özetlenmiştir.

Hafif-Orta Derecede Engelli Bireyler İçin...

Bu bireylere yönelik oluşturulacak hizmetlerin erken bebeklik döneminden başlayarak iş-meslek ve toplumsal yaşama geçişe değin sürdürülmesi gerekmektedir. Ülkemizde bu gruptaki bireylere yönelik olarak sürdürülen hizmetlere bakıldığında, son yıllarda giderek daha fazla sayıda özel gereksinimli çocuğun erken dönemde eğitim hizmetlerinden yararlandığını söylemek mümkündür. Ancak ne var ki sağlanan eğitim hizmetlerine destek eğitim boyutunda bakılacak olursak, özel rehabilitasyon merkezleri tarafından gerçekleştirilen eğitim hizmetlerinin niceliğinde artış olmakla birlikte niteliksel artışın aynı biçimde olduğunu söylemek zordur. Bu noktadan niceliksel te-

rimi ile daha fazla sayıda çocuğun bu hizmetlerden yararlanması ifade edilirken, her bir özel gereksinimli öğrencinin ihtiyacına göre olması gereken yoğunlukta eğitim desteği aldığını söylemek güçtür.

Hafif-orta derecedeki özel gereksinimli çocukların büyük bir çoğunluğu eğitimlerini kaynaştırma / bütünleştirme ortamlarında sürdürmektedirler. Bu ortamlarda da öğretmenlerin yeterli donanıma

Hafif orta gruptaki çocukların özel gereksinimli bireylerin önemli bir diğer sorunu ise, okul sonrası sosyal yaşama katılım konusunda oldukça sınırlı olanaklara sahip olmalarıdır. Engelli bireylerin yararlanabileceği yüzme havuzu, spor salonu, parklar, iş ve meslek edindirme kursları gibi sosyal ortamlar yok denecek kadar azdır. Mevcut olanaklar toplumdaki tüm bireyler içindir. Ancak sosyal ve fiziksel erişim güçlükleri nedeniyle de engelli bireyler bu olanaklardan yeterinde yararlanmamaktadırlar.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın her ilde bakım ve rehabilitasyon hizmeti sunan kurumu/kurumları bulunmaktadır.

Hafif orta derecede engelli bireylerin bir diğer önemli sorunu ise örgün eğitim sonrası iş ve meslek edinmedeki güçlükleridir. Ülkemizde iş ve meslek edinme de özel gereksinimli bireylere yönelik ayrı bir işe yerleştirme sistemi olmasına karşın tüm engelli gruplar aynı kategoride düşünüldüğü için bazı gruplarının (otizm, zihin engeli gibi) bir işe yerleşme olasılığı yok denecek kadar azdır. Bu durumda olan bireyler için tek seçenek tüm yaşamlarını evde ailelerine bağımlı olarak yaşamak zorunda olmaktır.

Ağır Derecede Olan Özel Gereksinimli Bireyler İçin...

Bu grupta yer alan bireyler daha çok eğitimden, daha çok bakım ve kendi günlük yaşamlarını temizlik ve beslenme gibi, kendi kendine giyinme soyunma gibi, kendi günlük yaşam becerilerini sürdürmede desteğe gereksinim duyan bireylerdir. Ülkemizde engelli bakımı ve rehabilitasyonu konusunda yardıma ihtiyaç

duyan bireylerin bakımında ve tedavilerinde onlara destek verebilecek, yaşamsal faaliyetlerini sürdürmekte desteğe ihtiyaç duyan kimselerin gereksinimlerini karşılayabilecek yetkin personellerin yetiştirilmesini amaçlayan bir sağlık disiplini oluşmuştur. Bu bireylere yönelik olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın her ilde bakım ve rehabilitasyon hizmeti sunan kurumu/kurumları bulunmaktadır. Yerel yönetimler

de bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinde görevler üstlenmektedirler. Ülkemizde yükseköğretim düzeyinde bakım rehabilitasyon merkezlerine personel yetiştiren 28 ön lisans programı bulunmaktadır. Engelli bakım ve rehabilitasyonuna yönelik olarak nitelikli personelin yetiştirmesini hedefleyen bu programlar ile sağlanan hizmetlerin niteliğinin ve niceliğinin artacağını söylemek mümkündür.

